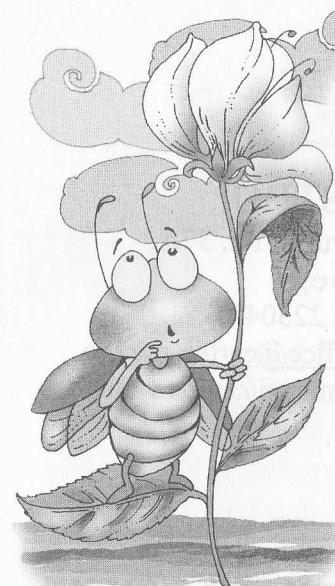

EMIL GÂRLEANU

DIN LUMEA CELOR CARE NU CUVÂNTĂ

Editura ASTRO

1908 - La berăria „Wilhelm” din str. Edgar Quinet, se pun bazele Societății Scriitorilor Români. Gârleanu a avut un rol de seamă în înființarea acestei societăți. A fost ales secretar și apoi președinte. Apar volumele *Într-o noapte de mai* și *1877 - Schițe din război*.

1909 - Reapare pentru trei numere revista *Făt-Frumos*.

1910 - Bogată activitate publicistică în paginile diverselor reviste: *Con vorbiri critice*, *Con vorbiri literare*, *Falanga literară și artistică*, *Luceafărul*, *Universul*, *Ramuri*, *Tribuna* etc.

Apar volumele: *Amintiri și schițe*, *Din lumea celor care nu cuvântă*, *Nucul lui Odobac*, *Trei vedenii*.

1911 - Eveniment important în viața lui Gârleanu. Este numit director al Teatrului Național din Craiova și, în această calitate, muncește cu pricopere și asiduitate.

1914 - Editează la Craiova revista *Proza*, pe care o scrie singur. La 2 iulie moare. Avea numai 36 de ani.

Cuprins

Cât un fir de neghină	5
Gândăcelul	8
Sărăcuțul!	10
Călătoare!	12
Musculița	15
Cântărețul	17
Hoinar	19
În curtea mea	23
După asemănarea lor!	26
Cioc! cioc! cioc!	29
În fel de fel de fețe	32
Nedespărțite!	36
Pasere de noapte	38
Vulturul	40
Cucoșul	43
Ca soarele!	46
Luptătorii	48
Mărinimie	51
Singuratecii	53
Filozoful	55
Când stăpânul nu-i acasă!	57
Grivei	60

Fricosul	63
Musafirul	65
Căprioara	67
Voinicul!	69
Gâza	71
Părăsită	74
Calul	77
Tovarășii	81
Trandafirul	84
Frunza	86
O rază	89
Puișorii	91
Tablou biobibliografic	93

Editorial
Str. Iacob
Nr. 10
Sector 1, București
Tel./Fax: (021) 310 00 00
Comenzi la: www.libris.ro

Tipar: Tipografia SHIK & STEFAN

Cât un fir de neghină

„Nu trebuie să fii cât un munte de mare ca să poți judeca. Ci de-ai fi cât o neghină, ori cât un fir de colb, dacă ai în căpșorul tău scânteia dumnezeiască ce cuprinde lumea, și-i de ajuns: știi ce eşti, de unde vii și-ncontro trebuie să te îndrepți”. Gândirea aceasta i-o spusese gânganiei o furnică. Si spusa muncitoarei îi intrase atunci pe o ureche și-i ieșise pe alta. De-abia văzuse de câteva zile lumină soarelui, pământul, florile! În iarbă i-au părut toate un rai; dar, când a întins aripioarele și-a zburat, mirându-se că poate să străbată aerul, când apoi a căzut istovită de oboseală, pe-o frunză, atunci întâiași dată a cunoscut greul. Si spusele furnicii i-au venit în minte... Ce era? O gânganie mică, fără strălucire, rotundă, ca o sămânță. De unde venea? Din iarbă; ținea minte că se trezise sub o rochiță-rândunicii. Dar încotro avea să se îndrepte? Ei, asta era greul!

S-a scoborât de pe frunză și-a purces să caute din nou furnica. A umblat încoace, încolo – furnica nicăiri. Altele a întâlnit, dar grăbite. Furnicile nu prea stau de vorbă. A mers mult și bine; altă gândire n-a mai auzit. „Înțelepciunea e rară”, se gândeau biata gânganie. Si acesta a fost al doilea necaz al ei. E greu începutul! Într-o zi o prinse ploaia; din

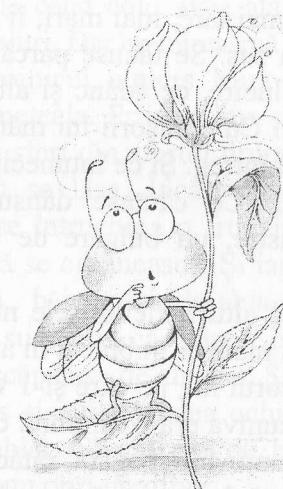
nebăgare de seamă, căzu într-un șuvoi. De-abia scăpă, pe-un paie. Iar altă dată, ce spaimă, Doamne! Stătu o clipă, fără suflare, sub talpa cizmei grădinarului. Avusese noroc de-o pietricică ce lăsase lângă dânsa un gol. De ce-ți atârnă viața în ziua de azi! Dar trebuia să se păzească de acum cu tot dinadinsul. Trai e acela când ești nevoie să-1 cumpănești în fiecare clipă? Umbra numai pe dibuitele: cercetând, ocolind, ispitind. Colo e apă, dincolo oameni, mai la o parte un cărucior cu copii.

„La ce m-a lăsat Dumnezeu dacă n-am păticica mea de pământ? se întreba gângania. Unde să mă aşez ca să rămân liniștită?” Atunci în față i se ridică deodată casa, locuința stăpânului grădinii. „Sus, acolo, trebuie să fie bine... dar e prea înalt”. Să se ridice cu cumpătare. Înțai zbură pe vârful unei gherghine; de acolo, pe-un copacel, pe-un călin; pe urmă, pe iedera dimprejurul balconului. În sfârșit, iat-o: a ajuns. S-a aşezat pe marginea streșinei. Uf! cum arde tabla. Soarele o dogorește, un chin! Va să zică, și aici, iad. Și gândul o munci iar: „Ce rost avea pe lume?...” Toate celelalte vietăți păreau că au o chemare. Și fluturul? Cum de nu. Dar fluturul e încântarea ochilor, e floare zburătoare, e o picurare vie din curcubeu. Furnica își face casă, agonisește, trăiesc mii la un loc; furnica, dacă ar fi de o sută de ori mai mare, i-ar fi destulă mintea pe care o are acum, în vreme ce atâtea dobitoace mari cât munții, dacă ar fi de o sută de ori mai mici, nu le-ar ajunge mintea pe care o au cum sunt. Albina... Toate, toate. Și ea? Seama ei pe lume?...“

În clipa aceea, gâza prinse cu ochișorii o semene a ei zburând pe sus, căutând poate un loc de scăpare ca și dânsa. Dar nici n-apucă bine să se uite la ea, când, ca o săgeată, o rândunică se repezi din cuibul de sub streșină și prinse din zbor tovarășa de suferință. Peste o clipă se auziră tipetele de bucurie ale puișorilor cărora rândunica le aducea hrană.

Și gângania, biata, își dete seama: „Vezi, asta e soarta noastră: să hrănim paserile, cari au ce căuta pe lume!”...

...Gâza întinse aripioarele, se lăsă în gol, pluti puțin; apoi săgeata străbătu din nou aerul. Se auzi o pâlpâire de aripi. Și, îndată, puișorii primeau, gălăgioși, pe mama bună ce le aducea iar hrană.

Gândăcelul

Cum venise pe lume, nici el nu-și dădea seama. S-a trezit ca dintr-un somn și parcă era de când pământul. Nu simțise nici durere, nici bucurie. Și mult își muncise gândul: cum răsărise; și-al cui era? Mic cât un fir de linte, mișca piciorușele fragede și oculea, pe de margini frunzișoara care-1 adăpostise. Într-o zi încercă o pornire lăuntrică: ieși de sub umbra răcoroasă și dădu buzna afară, în ploaia de lumină. Atunci rămase pe loc, orbit de atâtă strălucire. Încetul cu încetul îi veni inima la loc, și îndrăzni: deschise ochișorii mai mult, mai tare, mai mari, îi deschise în sfârșit bine-bine și privi în sus. Se făcuse parcă mai mititel decât fusese. Cu câtă strălucire, ce adânc și albastru se dezvelea cerul! Și ce minune! Cu ochișorii lui mărunți, cât niște fire de colb, îl cuprindea întreg. Și ce întunecime, câtă umezeală sub frunzișoara lui. Ce căutase dânsul acolo? Iar din mijlocul tăriei albastre, un bulgăre de aur aprins arunca văpăi.

Tresări. Era el altul? Piciorușele nu mai erau ale lui de scânteau așa? Și mai era îmbrăcat în aur!

Căci și trupușorul lui, pe care și-1 vedea pentru întâia oară, scânteia. Nu cumva era o fărâmăță căzută de acolo, de sus, o fărâmăță de lumină închegată, rătăcită pe pământ? Și, ca o adeverire, pe țărâna neagră trupul arunca o lumină dulce. Ce se mai întreba! Fără îndoială, de acolo căzuse,

acolo trebuia să se întoarcă. Dar ce depărtare! Și cum să ajungă? Privi în sus; și atunci, deasupra căpușorului, zări lugerul unui crin ce se ridica așa de înalt, că parcă floarea din vârf își deschidea paharul chiar dedesuptul bulgărului de aur, să-i culeagă razele.

În mintea lui își înghebă planul. Să se suie pe luger în sus, să meargă, să meargă și să meargă, până în vârf; și de acolo, la bulgărul de aur, din care credea că se desfăcuse: o săritură – sau o vedea el ce-o face.

Atunci se mișcă din nou și, după ce trece peste un grăunte de piatră cât un munte și scoborî dincolo, se trezi la rădăcina crinului. Se odihni o clipă, apoi la drum, băiete! Mai întâi se rostogoli de pe tulpina lucie de câteva ori în țărâna. Văzând asta, se ridică pe piciorușele dinapoi și, fără să știe pentru ce, cu cele dinainte își făcu, moșnegește, cruce. Pe urmă încercă din nou, și văzu că poate. Luciu i se păruse lugerul crinului, și când colo avea atâtea adâncituri, atâtea ridicături: vai, dealuri. Dar ce mireasmă se revârsa de sus!...

Și-a mers voinicul, a mers. Mult să fi mers. Se uită în jos și-1 prinse amețeala. Privi în sus și se cutremură. Ce – nu făcuse nici un sfert din sfertul drumului! Puterile îi cam slăbiseră, dar nu se lăsa. Încă vreo cățiva pași, și ici, deasupra, parcă se întruchipa o frunzișoară lătăreață, ca o prispă. Acolo o să se odihnească. Și iar purcese la drum; și umblă, și umblă, băiete; și de-abia ajunse. Iar când a poposit, ud de sudoare, că părea o picătură de rouă, bulgărele de aur scăpătase de amiază. Și voinicul privi iar în sus. Privea în sus și nu-și credea ochilor: zile, săptămâni, luni avea de umblat. Și cât era de hotărât și de vânjos drumețul, nu-și putu opri un oftat:

– Uf! Că mult mai am de suit, Doamne!

Sărăcuțul!...

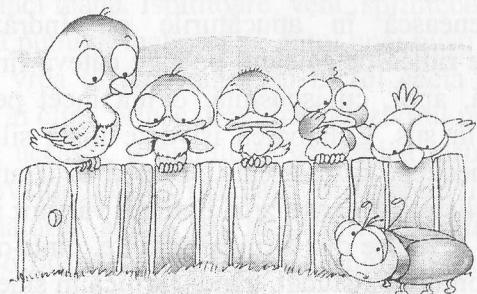
S-a iscat un vârtej ca din senin. S-a înșurubat în pământ, apoi a pornit-o, tehui, peste câmp, curți și livezi, luând cu el tot ce găsea mai ușor în cale. Și dacă de pe jos fura flori, pene și hârtii, de pe-o ramură luă un cărăbuș, un cărăbuș mititel, castaniu, cu aripile fragede, cu ochișorii ca două neghiniți Cărăbuș de primăvară. Când 1-a luat vârtejul pe sus, și-a strâns și el piciorușele și a văzut că poate zbura și fără să dea din aripi.

Vârtejul și-a făcut gustul, și-n mijlocul unui drum de țară, lângă o curte, s-a întepenit o clipă ca un sfredel, apoi s-a topit deodată, lăsând tot ce luase, baltă, la pământ. Iar cărăbușul căzu pe-o bucătică de hârtie albă și rămase acolo, amețit. Când s-a trezit, privi împrejur: un drum prăfuit. Și din capătul drumului, țanțoș, cu pieptul în platoșă, cu pintenii arcuiți, venea un cocoș. „Ia! scap de unul și dau peste altul, își zise cărăbușul; ăsta mă-nghite!” Cucoșul s-a apropiat, s-a uitat cu un ochi la cărăbuș și a trecut mândru înainte. „Am scăpat!” gândi cu bucurie cărăbușul, și se întoarse să privească după cucoș. Atunci încremenii de spaimă. Din celălalt capăt al drumului sosea un curcan. Cărăbușul se făcu mai mic decât era, ținându-și sufletul: „Acuma chiar c-am pătit-o!” Când ajunse curcanul în dreptul cucoșului, se înroți, își roși mărgelile și își dădu capul pe spate; iar cucoșul scoase pieptul și mai în afară, se înălță în picioare și forfecă aripile de câteva ori în pământ:

își dădeau binețe. Cucoșul s-a dus, curcanul se feri parcă să nu calce cărăbușul când îl ajunse, și acesta, bietul, răsuflă: „Bine c-am avut noroc!” Dar, deodată, de după gard, sări, mare, cu coada rotundă cât soarele la răsărit, un păun. Paserea se legănă o clipă, apoi își strânse coada și zbură în drum. „De ăsta nu mai scap!” crezu cărăbușul. Păunul s-a apropiat, 1-a răsturnat cu ciocul pe spate, apoi iar 1-a întors cum îl găsise și, lăsându-1, își văzu de drum. Cărăbușului nu-i venea să-și credă ochilor că mai e în viață. Dar uite: colo e drumul, sub el hârtia, pe dreapta gardul – trăiește. Ia să zboare acumă, cât putea mai repede, de-acolo, pe vreo creangă de copac. Să-și încerce aripile. Și le desfăcu. În clipa aceea un pui de sturz, mai mărișor ceva decât o nucă, zbură spre el. „Ei! de aşa paseri mici, mai de seama mea, mi-i drag și mie”, gândi cărăbușul, pregătindu-se chiar să dea sturzului „ziua bună”. Dar sturzul se lăsă lângă bucătăica de hârtie, deschise pliscul, apucă cu lăcomie cărăbușul și: hap! hap! mai să se înece, îl înghiți.

Sărăcuțul cărăbuș!

De pe gard, o vrabie, care văzuse multe în viață ei, își așezase puișorii în rând, să privească, de cum zărise cărăbușul jos. Și acum își lua zborul într-alt loc, strigându-și după dânsa odraslele cari duceau în minte o învățătură mai mult.

Călătoare!...

E călătoare! A ieșit din mușuroi furnica și-a pornit, cum face în fiecare dimineață, a pornit să vadă lumea... Ea știa că ochii duc și mintea întoarce; că, văzând multe, știi destule și ai de unde da și la alții. Și ce fericire să călătorești dimineață, în revărsatul zorilor, când iarba e proaspătă sub rouă, aerul jilav de răcoare, și când pe cer se prelinge lumina ca o undă de aur. Ș-apoi dimineața privești altfel lumea, altfel o judeci, gândurile nu-ți sunt spulberate, ci se limpezesc tincnile, din prisos. De aceea furnica se scoală cu noaptea în cap și pornește la drum.

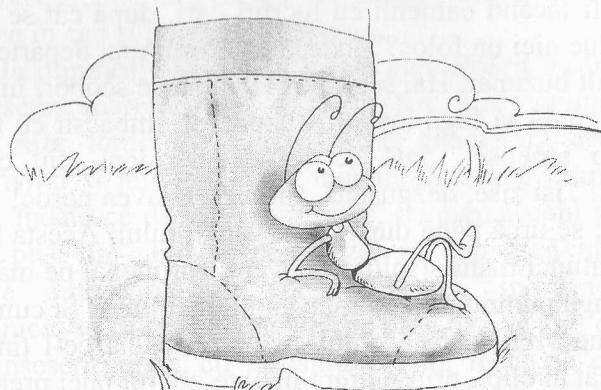
În dimineața aceasta a luat-o spre răsărit încântată de frumusețea soarelui, care se prevăstea prin mănușchiurile lui de raze, totuși avu puterea să se gândească, drumeață, că, privind și minunându-se numai, nu câștiga nimic. De aceea, îndată ce dădu, prin miriște, de cizma unui vânător, își și puse în gând să cerceteze, să cunoască mai bine făptura omenească în apucăturile ei. Îndrăzneață și destoinică, se ridică pe călcâiul pe care câteva fire de nisip se prinseseră, apoi, cu șicsință, o lua încet pe cusătura carâmbului, în sus. Călătoarea își dete toată silința să se urce mai repede pe cizmă, căci vederea ei îi amintea, cu groază, priveliștea pe care cizma unui alt vânător i-o dăduse într-o zi: trei tovarășe din furnicar strivite, dintr-o dată, sub talpa grea a omului. „Ciudat, gândi furnica în sine, s-ar zice

că numai pentru ca să facă rău își învelesc oamenii picioarele în pielea groasă a încăltămintelor”. Și tot gândind astfel, furnica ajunse la pânza îmbâcsită de praf a pantalonilor vânătorului. Îi sui și pe aceștia în zigzag, și, când dădu de cel dintâi buzunar al surtucului, se opri. Să se scoboare, să nu se scoboare-n el? Din cele ce învățase dintr-atâtea călătorii, și de la alții, știa că pe oameni, mai ales, cu greu îi poți cunoaște pe din afară. Iar în buzunarul unui om, îi povestise o bunică a ei că picase odată peste un pumn de ouă furate dintr-un furnicar; bunica dăduse de veste numai decât, întreg neamul furnicesc venise și, în vreme ce drumețul dormea în iarbă, cât ai clipi, cărăbănișă toate ouăle, ca pe-o pradă de război. Așa, furnica își luă inima în dinți și, ușoară, se scoborî în buzunar. Scotoci încolo și-ncoace; într-un colț dădu peste câțiva bani de aramă. Îi pipăi, îi mirosi – întrebuințare nu le putu găsi! „Ce-or fi făcând oamenii cu lucruri cari, după cât se vede, nu le aduc nici un folos?” judecă ea. Porni mai departe. Mai în sus, alt buzunar. Hai și-acolo! De-abia se scoborî însă, și, repede, căută să fugă înapoi. Buzunarul, îmbâcsit cu foi de tutun, o amețise. „Iată ce fel de buruieni știu culege oamenii!” își zise, dezgustată, furnica. N-avea noroc! O luă mai sus; se urcă până după gâtul vânătorului. Acesta ridică tocmai atunci mâna. Ispititoare, veni, sprintenă, pe mâncă, până lângă pumnul încleștat pe gâtul unei puști. Și cum căta ce anume vrea să facă omul cu lucrul acela ce-l ținea în mâini, cât ai clipi, prinse drept înainte zborul unei prepelițe. În vremea aceasta, o bubuitură groaznică răsună și-un nor de fum învălui furnica în ceată, în miroslul lui piperat și acru. Vânătorul alergă și, mai dincolo, ridică prepelița moartă și-o puse în tolbă. Furnica, îngrozită, o luă la fugă

pe mâncă în sus, apoi, de cealaltă parte pe care se urcase, se scobori pe haină. Ca să ajungă jos, trebuia să treacă peste tolbă. Păși iute peste geanta de la șoldul vânătorului și, la marginea ei, îi mai veni sufletul la loc.

Tocmai atunci ochii furnicii zăriră o bucătică de pâine ce rămăsese prință în rețea. Oricât era de grăbită, lucrul găsit știa că nu se lasă-n drum; mai ales merindele.

„Bine că m-am ales măcar cu ceva”, își spuse în gând și se grăbi să culeagă fărămitura. Dar cum o apucă, îndată o și lăsa la loc: fărămitura era udă de sângele paserii. „Brrr! Va să zică ăsta e omul!” gândi furnica; și repede-repede-repede o luă pe cizmă în jos. Se scoborî pe-un fir de iarba și își scaldă, cu mulțumire, trupul într-o picătură de rouă.

Musculița

În odaie e tăcere. Prin fereastra deschisă, soarele scoate sclipiri din sticlăria de pe poliță. În fața iconostasului clipește candela. Pe masa din mijloc stă deschis, uitat acolo de către copiii sfintiei-sale, un ceaslov vechi, scorojit și unsuros. O musculiță, cât o gămălie, strălucitoare ca un licurici, intră bâzâind, să caute ceva dulce de gustat. Zboară încolo și-ncoace. Se uită prin strachini, se aşază pe marginea unui pahar, se plimbă pe la icoane, ca și cum s-ar închîna, ba intră până și-n potcapul cel nou, pe care plodurile îl așezaseră pe pat cu fundul în jos și-1 prefăcuseră într-un cuibar de ouă roșii, căci e Paștele. Nimic...

În sfârșit, dă Dumnezeu și ajunge și la măsuță, drept deasupra ceaslovului. Se lăsa ușoară, zbârnâind mulțumită, pe foia unsuroasă, pe ale cărei colțuri de sus picăturile de ceară stau ca niște peceți. E doar obișnuită cu cărtile bisericesti; nu o dată ieșise sătulă din biserică de peste drum. E atâtă hrana pe foile îngroșate parcă de urmele degetelor tăvălite prin grâul dulce al colivilor. Iar aici, pe o margine, a dat tocmai peste ce căuta: o pată, zaharisită proaspăt, arăta că degetelul ce-și lăsase urma avusese grija să se înmoiae dintru-ntâi în dulceață. Musculița se pune pe ospătat; prăpădenie de lacomă ce-i! Numai din când în când prinde, cu ochișorul, roșul slovei mari din susul foii, un S